

Form. í Føroya Arbeiðsgevarafelag: Trotið á vágafúsum kapitali er sera álvarsligt:

– Nógv av teimum sum eiga pening í bankanum sita hendur í favn og bíða

– At hugurin at gera fløgur er so lítil, kann gerast ein vanlukku fyri føroyska samfelagið. Men tað eru fleiri orsøkir til, at vágafýsni er so lítið, heldur formaðurin í Føroya Arbeiðsgevarafelag.

ÁKI BERTHOLDSEN

– Støðan er sera álvarlig. – Hvi tað er blivið so, er ilt at siga. Men helst eru fleiri orsøkir til tað.

Vilhelm M. Johannesen, formaður í Føroya Arbeiðsgevarafelag, heldur, at tað er sera álvarsligt fyri føroyska samfelagið, at tað er so lítil vágafúsur peningur í landinum og at tað føroyingar hava so lítlan áhuga at gera fløgur í vinnulívið.

– Tí samstundis eru signálini greið um, at útlendskur peningur er ikki so vælkominn í føroyskt vinnulív.

Og Vilhelm M. Johannesen dylir ikki, at hann stórir fyri gongdini.

Tí hann sigur, at kemur ikki broyting í, kann tað enda í eini vanlukku fyri føroyska samfelagið.

Formaðurin í Føroya Arbeiðsgevarafelag sigur, at tann manglandi áhugin hjá føroyingum at gera fløgur, hevur verið nógv umrøddur í vinnuhúsinum, har ið 11 vinnulívsfelg hóust.

Tí tað er ikki bara arbeiðsgevararnir, sum stúra fyri gongdini, tað gera øll hini feløgini eisini.

Vilhelm Johannesen sigur, at tað er ilt at siga, hvi tað er blivið so vordðið í Føroyum, at ongin vil gera fløgur.

– Men tað er hugsandi, at tað eru fleiri samanfallandi orsøkir til tað.

Hann heldur, at eftir hansasara tykki er ein orsök, at nógvir føroyskir vinnulívmenn brendu seg so illa fyrri partin í nítíðarum, at tað er væl hugsandi at teir hveppa seg við at vága nakad aftur.

Sita hendur í favn

Men Vilhelm Johannesen heldur, at tann manglandi fløguhugurin í Føroyum kann eisini vera ein avleiðing av, at álitið á politiskum skipanini er ov vánaligt. – Vit minnast, hvussu tað var í Føroyum heilt upp til síðst í áttátíðarum.

– Tað er sera álvarsligt, at tað verða so fáar fløgur gjørdar í Føroyum. Vit hava fyrr roynt at byggja landið upp við gomlum vinnutólum. Men tað gekk sera illa, tá tá fóru vit eisini av knóranum, sigur Vilhelm M. Johannesen, formaður í Føroya Arbeiðsgevarafelag

– Tað blivu nógvar fløgur gjørdar í Føroyum.

– Men satt at siga, vóru fløgurnar ikki serliga vágafúsar, tí nógvir av teimum, sum gjørdi fløgurnar, settu í veruleikanum lítið í veg.

– Tann, sum kanska var mest vágafúsur í Føroyum áðrenn kreppuna, var landskassin, sum hevði eina rúgvu av stuðulskipanum umframt at hann veðheldt fyri milliardi í lánum.

– Møguliga eru vit komin í ta støðu, at tey, sum eiga pening, bara sita hendur í favn og bíða eftir, at politiski myndugleikin fer at taka „gamlan sið“ upp aftur og fer at seta stuðulskipanir av ymsum sløgum í verk aftur.

– Kanska sita føroyskir vinnulívmenn bara og bíða eftir at lokið skal verða lyft av landskassanum aftur, áðrenn teir vilja gera fløgur aftur.

– Tí tað sigur seg sjálv, at tað hevði verið sera óheppið at gjørt fløgur nú, um tað skildi hent, at ymsar stuðulskipanir verða settar í verk um nakrar mánaðir ella um nokur ár.

– Kanska eru tað mong, sum enn sita við dreyminum um „teir góðu, gomlu dagarnar“.

– Men tað er kanska ikki so lögdi, tí enn tosa politikarar javnan um stuðulskipanir, m.a. um at lata stuðul til endurnýgging av skipaflotanum. Og bara tað, at lív er í stuðulspáttinum

kann gera, at fløgur verða seinkaðar og útsettar, tí menn seta seg aftur á bíða eftir at vita, hvat hendur.

Vilhelm M. Johannesen sigur við hesum, at eftir hansasara tykki eru politiskur viðurskiptini framvegis ov ótrygg.

– Og tað skulu helst meiri enn tvey til fyra ár til at endurskapa álitið á tað politiskum skipanina.

Formaðurin í Føroya Arbeiðsgevarafelagnum sigur, at tí er tað neyðugt, at tann politiski myndugleikin ger púra greitt, at soleiðis og soleiðis verður vinnupolitikkurin í eitt langt áramál fram, og at tað, sum eitur stuðul, er farið í søguna einaferð með alla.

– Bóðskapurin úr Tinganesi eigur at verða púra greiður, at tað verður at kalla ongin almennur stuðul í framtíðini og at skulu fløgur gerast, skal vágafýsni til – og at tann sum ikki vil gera fløgur undir teimum treytunum, men heldur vil seta peningin í bankan, hann má so heldur hava peningin standandi í bankanum.

Gevur ov lítið avkast

Formaðurin í arbeiðsgevarafelagnum vísir eisini á, at líka upp til seinast í áttátíðarini var endamálið við teimum flestu fløgum meiri at skapa arbeiðspláss, enn tað var at fáa avkast.

– Hesum hugsunarháttinumugu vit koma burt-

urúr.

– Endamálið við at gera fløgur skal vera at fáa peningin at nørast.

– Tí tað er sjálvandi minni áhugi at gera fløgur, um talan bara skal vera um vælgerandi endamál.

– Og ein trupulleiki er sjálvsagt eisini, at á nógvum økjum er avkastid í vinnuni ov lítið til, at tað skundar undir fløguhugin.

– Tó er tað rætt eisini at vísa á, at í nógvum vinnugreinum er avkastid eisini stórt.

– Men tíverri er tað nettupp í stórum parti av høvðsvinnuni at avkastid er ov lítið. Men eisini í byggingvinnuni er ráðini eisini vánalig til at endurnýggja seg, tí tilboð eru í botni.

– So ein orsök til, at so fáar fløgur verða gjørdar er altso eisini, at nógvastaðni eru ráðini ikki til tað.

Koma ikki langt

Vilhelm Johannesen sigur, at í seinasta enda verður avleiðingin av, at ov fáar fløgur, at vinnutólini verða niðurslitin og óbrúklig.

– Nógv fiskavirki eru niðurslitin. Somuleiðis skipini, og tey nýggju, góðu skipini vórðu latin av landinum fyrri lítið og lætt. Og tað vit nú síggja, er at gomul skip verða keypt til Føroyar aftur.

– Tað sama hevur gjørt seg galdandi við broyttum og øðrum arbeiðsambodum á landi. Tá ið lítið byggivinnan fór av knóranum, saman-

við øllum øðrum, var tað ongin sum skoytti um teir gomlu broyttirnar.

– Ongin hevur ráð at keppa nýggjar, so tær gomlu verða lappaðar samanaftur, og elligamlar verða keyptar til Føroyar.

Formaðurin í Føroya, at skulu vit hava eitt framkomid samfelag, koma vit ikki langt við niðurslitnum vinnutólum.

– Hetta er heilt galið, leggur hann afturat, og hetta er avgjørt ikki rætt gongdin. Hetta kann enda við eini vanlukku, tí hvat skulu vit gera við gomul skip og gamlar broyttir?

Vilhelm Johannesen sigur, at vit hava fyrr roynt henda mátan at byggja samfelagið.

– Eftir kríggið royndu vit at byggja samfelagið upp við gomlum skipum, sum onglendingar høvdu lagt.

– Og tað gekk avbera illa, tí ta ferðina fóru vit eisini á heysin.

Sært tú sømu gongd fyri tær aftur nú?

– Tað er ringt at siga. Men beint nú er tíðin so avbera góð og alt „er eftir vilð. Prísurin á físi er „era høgur og rentan er metlág.

– Men alt hetta er ikki nakad, sum vit eiga ærúna fyri. Og vinnan er so viðbrekin, at fer bara rentan eitt lítið sindur upp, kann tað enda galið.

– So samanumtikið er niðurstøðan, at hóast tær ytru umstøðurnar at gera fløgur hava ongantíð verið so góðar sum nú, verða kortini ongar fløgur gjørdar, sigur Vilhelm Johannesen.

Eiga vit so at bjóða útlendingum upp?

– Tað vldst um endamálið. Skulu vit bara bjóða útlendingum upp, tí vit skulu goyma okkara egnu pengar, vænti eg ikki, at tað verður so lætt. Í øllum førum verður tað ikki nakad sunt vinnulív. Tí teir, sum gera fløgur fløgur, skulu nokk vita at tryggja síni áhugamál.

Man kann politiski myndugleikin gera nakad fyri at stimbra fløguhugin hjá føroyingum?

– Tað kundi verið vert at umhugsast at sett almennar skattalækingar í verk.

– Eg tosi ikki um, at tey, sum seta pening í vinnuvirki, skulu vera skattafrí alla ævi sína. Men eg haldi, at vit hava tørv á eini skattastýring so at eggja fólki til at arbeiða.

– Hinvegin heldur hann eisini, at tað kundi borið til at lati tey, sum gera fløgur, fingið ein ávisan skattafrádrátt. Tó heldur hann ikki, at tað er her, tann stóri

trupulleikin er, tí tey, sum gera fløgur, hava sanniliga stórar fyrimunir, tí tey kunnu m.a. avskriva alt.

Heldur hevur tað størri týðning at tað verður politiskur tryggileiki í Føroyum og at vit leggja karmarnar nógv ár fram í tíðina og at vit ikki gera fleiri broyttir, enn tær, sum henda.

– Politikarar aðrastaðni leggja so stóran dent á tryggileikan, at sjálvt tá ið talan er um broytingar uppá 1-2% hveppa teir seg við at fremja tær, fyri ikki at órógva. Men eisini á hesum øki hava vit havt eitt serføroyskt arbeiðslag, sum avgjørt má broytast fyri at fáa gongd á aftur.

Sera álvarslig gongd

Annars heldur formaðurin í Føroya Arbeiðsgevarafelag, at gongdin, at ongin vágafúsur kapitalur er í landinum er sera hættslig.

– Eg siggi fyri mær, at tað kann lættliga enda við eini vanlukku fyri føroyska samfelagið. Tí ein avleiðing av hesum kann verða, at vit fáa ein heilt annan vinnubygnað í Føroyum, har vit sjálvi ikki hava fullt ræðið á vinnuni og at vit fáa eitt niðurslit vinnulív, sum eður á knúnunum.

Tá ið hann sigur, at vit kunnu missa ræðið á vinnuni, sipar hann til, at útlendingar kunnu koma higar at gera fløgurnar „fyri okkum“.

Sjálvur er hann ikki so bangin fyri, antin útlendingar sleppa at seta 10% í føroysk vinnuvirki, ella um teir sleppa at seta 49%, tí að er púra ongin munur á eftir hansasara tykki.

– Taka vit tveir partaeigarar, har annar eigur 10% og eina rúgvu av pengum í trygd, og ein annar eigur 90%, men ikki eitt klovið oyra, so veit eg, hvør ræður.

– Tá er tann við 10%, sum hevur allan avgerðarrættin.

– Tað er ikki har trupulleikin liggur.

– Og koma útlendingar hendavegin koma teir ikki tí at teir hava samkenslu við okkum og teir skulu nokk finna útav at skriva okkurt við smáum í samstarvstatalurnar, teir skriva við avvarðandi føroying.

Ert tú samdur við teimum sum halda, at ein partabrevamarknaður hevði verið ein loysn?

– Kanska kann tað hjálpa eitt sindur, men tað verður avgjørt ikki bjargingin. Tí tað eru so fáar føroyskar fyrirkur, sum eru verðar at handla við partabrevum í, at tær kunnu teljast á aðrari hondini, sigur Vilhelm Johannesen.